

fel és 31 műmelléklettel és 218 szövegképpel van illusztrálva. Ezt a kötetet is a legkiválóbb szakemberek írták, így a rómaiak irodalmát *Csengeri János* ismerteti, szakavatottan és érdekesen (104 lapon); a román népek és nyelvek általános ismertetését *Becker F. Ágost* tollából olvashatjuk. A keresztény-latin irodalomról *Balog Ármin*, a provençálok és katalánokéről *Hernádi Mór* írt. A francziák irodalmát a középkortól a XIX. század nagy íróiig *Haraszi Gyula* tárgyalja, mélyrehatóan és részletesen (203—486. l.) *Az olaszok* (Dante, Petrarca, Boccaccio, a XV. század, a cinquecento, a XVII—XIX. század s a jelenkor) *Radó* Antalban találták meg méltó ismertetőjüket (487—638. l.). A *spanyolok* ismertetését (Cidtól—Échegarayig) *Becker I. Ágost* nyújtja (639—748.). A *portugálok* irodalmát (1200— a jelen korig) *Huszár Vilmos* írta meg (749—790. l.). Az *oláhok* költészetét és prózai irodalmát (köztük a protestáns korszak Erdélyben, a nemzeti iskola Erdélyben) *Alexics György* adja elő (791—870. l.). Végül a *rutorománok* irodalmáról *Gombócz Zoltán* értekezik. E rövid áttekintő tartalomjegyzék is mutatja, mily gazdag és nagyterjedelmű világirodalmi anyag van e kötetben feldolgozva, tudományosan, de egyszersmind a közérdeklődés tekintetét tartva szem előtt. A szép illusztrációk még inkább emelik becsét a kötetnek, melyet nagy tanulsággal olvashat ép úgy a szakember, mint a művelt nagyközönség. (Bpest, Franklin-Társulat, 1905. 8-adrét, 915 l. Ára?)

A Hunyadmegyei tört. és régészeti társulat XIV.-ik (1903—4.) Évkönyve megjelent *Kolumbán Samu* társ. titkár szerkesztésében. Tartalma: *Réthy Lajos* megnyitó beszéde az 1903 nov. 8. közgyűlésen és *Fáy Béla* társelnök megnyitó beszéde 1903 decz. 5.-én. Felolvasások és értekezések: Mommsen emlékezete, *Ballun Ernőtől*; két római szoborról a marosnémeti kertben, dr. gr. *Kuun Gézától*; egy skytha zászlódiszítvány *Siklódról*, *Nagy Lajostól*; a Déva név eredete, *Téglás Gábortól*, melyben azt igyekszik kimutatni, hogy a Déva név *Deba* vagy *Daba* alakban telep, város, helység jelentéssel bírhatott a dákoknál, mert ez le Thráciáig valami 40 község nevében maradt fenn összetételekben: Arcidava, Rusidava, Ultidava stb. *Blockner Gyula*: a dévai vár a múlt század elején, rajzokkal illusztrált érdekes czikke következik; azután *Julius Caesar* Daciára vonatkozó adatainak méltatása *Ballun Ernőtől*; egy római női mellszobor a dévai múzeumban ismertetése *Téglás Gábortól*. Ezután dr. *Wertner Mór* „Harczog“ cz. cikkében azt mutatja ki, hogy a IV. Béla 1247-iki oklevelében ily írásmódban említett név alatt nem „Haczkok“ (Hátszeg) értendő, hanem az a Szörénység területén kere-

sendő. Hunyadvármegyéről János király és Izabella királyné korában *Veress* Endre közöl adatokat. Azután *Péterffy* Márton értekezik Hunyadmegye lombosmohairól és *Mallász* József: Hunyadvármegye álskorpóióról. A vegyes közleményekben könyvismertetések és néprajzi adatok foglaltatnak, melyek közt érdekesebbek gr. *Kuun* Géza új könyvének (Gardézi kézirati munkájának) ismertetése; magurai babonák *Lup* Jánostól; esőcsinálás és más babonák Zám környékén *Péterffy* Mártontól. Az oklevéltárban érdekes Baresay Ákos főispán végrendelete (1652 jul. 11.), Hunyadmegye 1790. fölterjesztése az országgyűléshez, mely a Hóra-világ pusztításairól szól (közli *Zudor* Elek). Hivatalos értesítő fejezi be a tartalmas Évkönyvet. (Déva, 1904. 178 l.)

Genealogiai füzetek. *Sándor* Imre szerkesztésében Kolozsvárt megjelenő családtörténeti folyóirat legújabb (januáriusi) számában *Endes* Miklós dr. folytatja nagyérdekű értekezését az úri hatóságnak Magyarországon 1848-ig történt fejlődéséről. A késmárki és lőcsei *Késmárky*-család történetéhez *Sebestyén* József közöl önálló cikkben bő adatokat, leszármazási táblával. Az ősfák állandó rovatában *Gyulai* Rikárd, rétyi *Antos* Béla es. és kir. kamarás leszármazását közli, gazdag adatokat közlőven a többek közt a kisborosnyói *Tompa*, palóczy *Horváth*, a pálosi *Donáth*, pávai *Vajna*, rétyi *Székelly*, etfalvi *Imrech*, a magyarbényei *Radák*, a toroczkószentgyörgyi *Toroczkai*, magyargyerőmonostori *Kemény*, hadadi *Wesselényi*, kishédei *Rhedei*, széki *Teleki* és iktári *Bethlen*-családokról. *Köblös* Zoltán folytatja érdekes összeállítását azokról a halotti beszédekről, a melyek az Erd. Orsz. Múzeum és kolozsvári ref. kollégium könyvtárában vannak (K—R-ig.). Az adattárban 1520-ból kelt iratot közöl Kelemen Lajos.

Br. Bruckenthal Sámuel levelei. Az „Archiv der Vereines für Siebenbürgische Landeskunde“ 1903. és 1904. -iki évfolyama (s még a később megjelenendő 1905. -iki is) a br. Bruckenthalhoz intézett leveleket közli, halálának (1803. ápr. 9.) századik évfordulója alkalmából. Ezek a levelek, szám szerint 1200 (melyek a nagy-szebeni br. Bruckenthal múzeumban őriztetnek) a hírneves erdélyi államférfiú (erdélyi tartományi kancellár, majd kormányzó) élet-történetéhez és egyúttal Erdély történetéhez a XVIII. század második felében igen érdekes, és nagybecsű adalékokat szolgáltatnak. A levelek (1759--1798) mintegy 400 különböző levélírótól erednek s elsőrangú forrástörténelmi anyagul kínálkoznak Erdély e válságos és eddigelé kevésbé ismert korszakának történetéhez. *Herbert* H. készítette sajtó alá és látta el magyarázó jegyzetekkel. Magyar levelek is vannak közöttük s ezekhez német fordítást is mellékel a kiadó, jóllehet a latin és francia levelekhez azt nem tartotta szükségesnek. Ha ebből itélnénk, azt kellene hinnünk, hogy az erdélyi

szászok között a latin és franczia nyelvet jobban megértik, mint a magyart. Minthogy azonban az ellenkezőről vagyunk meggyőződve, azt kell feltennünk, hogy ez a külföldi olvasók kedvéért történt.

Bűn és bűnhődés cz. a. dr. *Bárány Gerő* munkatársunk nagyszabású bölcséleti munkát írt és adott ki, mely mélyreható filozófiai vizsgálódással elmélkedik az ember élete és cselekvése, a bűn fogalma, az akarat-szabadságának kérdése, a javulás lehetőségének kérdése, az emberek egyenlősége, különfélesége, az erkölcsi nihil, az erkölcsi mindenség, az igazságszolgáltatás és ezekkel összefüggő kérdések felől. (Bpest, 1904. Lampel kiadása 8-adrét 177 l. ára 3 korona.)

— **A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye** sorozatából, melyet a Magyar Tud. Akadémia ad ki és dr. *Kolosvári Sándor* és dr. *Óváry Kelemen* szerkesztenek, megjelent az V. kötet második fele és a *Dunántúli* törvényhatóságok jogszabályait tartalmazza. (Bpest, 1904. 8-adrét 585 l. Ára 12 korona.) Ez a kötet, mint az előbbiek is, gazdag forrását nyújtják jogtörténelmünk fejlődésének hosszú évszázadok folyamán, melyet úgy a jogtörténészek, mint általában hazánk történelmének bármely ágával foglalkozók nagy haszonnal és tanúsággal forgathatnak. A városok élete, fejlődése, intézményei e kötetek anyaga által széleskörű megvilágítást nyernek. Nagy munka és nehéz utánjárás gyűmölcesei e kötetek, de megérdemelték a fáradságot, mert igen gazdag anyagot tárnak fel a tudomány szolgálatára. Ezzel a kötettel be is végződött ez a nagyterjedelmű forrásmunka.

Az Olsó Könyvtár új füzetei. Három értékes új munkával gyarapodott legújabbban ez a *Gyulai Pál* szerkesztésében megjelenő népszerű gyűjtemény. Mind a három szépirodalmi munka, a francia irodalom legjavából összeválogatva. *Taine* híres *Graindorge F. Tamása* az egyik munka, 23 íves regény, a melyben a nagy író *Párisi jegyzetek* czímmel egy disznóhús- és olajkereskedésből meggazdagodott Graindorge nevű alak szájába adva a mondani valóját, a legélesebb szatírával korbácsolja a párisi élet fonákságait. A nagy munkát Mikolt fordította. Ára 1 kor. 40 fill. — *Theuriet*-nek *A rózsakirály* czimű bájos regényét Gerő Attila szép fordításában közli az *Olsó Könyvtár*. Ára 1 k. *A turkomán háború* czimű füzet *Gobineau* grófnak, a Renaissance nagyhírű szerzőjének, egyik legsebbebb, Közép-Ázsiában játszó novellája, fordította *H(arasztiné) Cs(éri) J(olán)*. Ára 40 fill. Az *Olsó Könyvtárt* a *Fanklin Társulat* adja ki.

Miniszterválság. *Berczik* Árpád új vígjátéka, a *Miniszterválság*, a melynek nem rég volt a Nemzeti Színházban a bemutató előadása, megjelent az *Olsó Könyvtárban*. Ára 60 fillér. Kiadta a *Franklin Társulat*. Ez a társadalmi vígjáték, a melynek háttere a nők politikai stréberkedésének a szatírája, az illusztris szerzőnek 1862 óta tizennyoleczadik darabja, a melyet a Nemzeti Színház mutat be.